

Mgr. Farah Buninnová:

Raná péče v USA

Domácí intervence

Program Domácí intervence (program domácí péče) – jde o celostátní program fungující v několika různých pobočkách ve státě Colorado. Program vznikl v roce 1969. V každé pobočce je jeden koordinátor zodpovědný za služby prováděné v rámci tohoto programu v daném regionu. V 80. letech se v celém státě Colorado uzákonilo celoplošné testování sluchu novorozenců, což znamená, že všichni mají možnost dostat se k rané péči v raném věku. Ideálním cílem rané péče je, aby dítě prošlo testováním do 1 měsíce, do 2 měsíců bylo diagnostikováno a do 6 měsíců mu již byly poskytovány služby rané péče. Ve většině případů se tento cíl daří plnit. Program Domácí intervence je financovaný ministerstvem zdravotnictví a dalšími zdroji (firmy, nadace, zdravotní pojištění).

Jak vypadá program Domácí intervence v praxi? Regionální koordinátor (šéf regionu) poskytne rodině s neslyšícím či nedoslýchavým dítětem základní informace a nabídne jim program služeb. V případě, že rodina má o službu zájem, přebírá rodinu do své péče rodinný poradce. Rodinný poradce je zprostředkovatelem služeb programu Domácí intervence a dalších služeb ve spolupráci s jinými organizacemi (viz níže), logopedy, audiology, psychology, aj. Rodinný poradce vypracovává plán péče rodiny. Když rodinný poradce poprvé navštíví rodinu, poskytne jim manuál, ve kterém je shrnuta veškerá teorie o všem, co se týká jejich situace, poskytne jim průvodce o zdrojích ve státě Colorado (podobné jako u nás Adresář služeb nejen pro neslyšící), poskytne jim letáčky s informacemi o nabízených službách a o fungování programu, dále rodině poskytne videokazety se zaměřením na neslyšící či nedoslýchavé děti. Rodina tak má množství informací, ze kterých může vycházet. Ranou péči si rodiče nemusí vyhledávat sami, protože jim jako první předá kontakt lékař. Ve státě Colorado se používá termín neslyšící či nedoslýchavé děti, termínem „sluchové postižení“ nepoužívají.

Společné čtení

Jedna ze služeb, kterou poskytuje program Domácí intervence, je **Společné čtení**. Tento program vznikl na Gallaudetově univerzitě¹. Jeho cílem je podpořit gramotnost neslyšících

¹ Gallaudetovu univerzitu založil Thomas Hopkins Gallaudet, který do té doby s neslyšícími neměl nic společného. Poté, co se seznámil s neslyšící dcerou svého kamaráda Magona C. Cogswella, jeho zájem o neslyšící začal prudce stoupat. V roce 1864 v Kongresu podepsal tehdejší prezident Abraham Lincoln dokument o založení Gallaudetovy univerzity. Napřed univerzita nesla název Columbijský institut pro neslyšící, mentálně postižené a slepé. Za rok se institut přejmenoval na Národní školu hluchoněmých a teprve v roce 1894 se její název ustálil na současný název -

dětí od raného věku, seznamovat děti s knížkami a s psaným textem. Tato služba se začala vyvíjet v roce 1993. Při čtení se využívá americký znakový jazyk (ASL). Jde o to, aby dítě nejprve porozumělo obsahu příběhu a poté si spojilo obsah s textem. Jaký má tento program přínos? Rodiny se zdokonalují v projevu v ASL a více se zapojují do aktivit komunity neslyšících a nedoslýchavých. Společné čtení je také způsobem, jak navazovat vztah dítěte k dalším rodinným příslušníkům a ostatním, kteří jsou v kontaktu s dítětem a rodinou. Rodina má také možnost setkat se s dospělým neslyšícím a získat od něj informace o životě neslyšících. Pojem hluchoty pro rodiče potom není tak stresující.

Bylo vytvořeno **15 principů Společného čtení** – překládejte příběhy do ASL; ujistěte se, že dítě dobře vidí znakování a tištěný text; rozvíjejte příběh, povídejte si o něm; navazujte na další příběhy; vysvětlujte a dovysvětlujte, povídejte si o příběhu; příběh čtete několikrát za sebou v ASL, nejprve se zaměřte na porozumění příběhu, potom na psaný text; následujte přání dítěte; pokud je v textu něco naznačeno, vysvětlete pojem, pojmenujte ho; přizpůsobujte místo znakování příběhu (znakujte ve znakovacím prostoru, přímo na knize nebo na těle dítěti); propojujte obsahy příběhu se skutečným životem; užívejte strategie pro upoutání pozornosti dítěte; použijte upřený pohled k získání reakcí dítěte; přehrajte si příběh (zahráním divadla – jde o další formu pochopení); dávejte dítěti zpětnou vazbu; očekávejte od dítěte vysokou gramotnost (věřte, že se naučí číst).

Jak vypadá služba Společné čtení v praxi? Vyškolení pracovníci (neslyšící instruktoři - v Coloradu je 50 proškolených neslyšících instruktorů) navštíví rodinu s dítětem neslyšícím či nedoslýchavým a přinesou jí tzv. čtecí balíček. Čtecí balíček obsahuje knížku s poutavým příběhem, videonahrávku s vyprávěním příběhu v ASL, záložku se strategiemi, které lze využít při čtení, knihu s hrami a dalšími aktivitami, které lze dělat ve spojení s příběhem. Neslyšící instruktor se nejprve věnuje rodičům, příběh jim vypráví v ASL, aby se ho rodiče naučili (pokud jde o rodiče, kteří neumí ASL, mají možnost se ho díky neslyšícímu instruktorovi naučit). Poté rodiče vypráví v ASL příběh svému dítěti (neslyšící instruktor je ze začátku může kontrolovat a opravovat). Rodina čte daný příběh každý den. Pokud rodiče zapomenou některé znaky, pomůže jim videonahrávka s příběhem v ASL. Po týdnu neslyšící inspektor přinese nový čtecí balíček s novým příběhem.

Gallaudetova univerzita. V areálu univerzity je základní, střední a vysoká škola, kolej, jídelna i hotel, sportovní hřiště, posilovna i krytý bazén, knihovna se studovnou, galerie, divadlo, pošta a samozřejmě sídlo prezidenta Gallaudetovy univerzity. Do roku 1987 vedli univerzitu jen slyšící prezidenti, teprve od roku 1988 na základě stávkových studentů stojí v čele univerzity sluchově postižený prezident Dr. I. King Jordan. (<http://www.gong.cz/clanky.php?c=40>)

Čtecích balíčků jsou v rámci projektu vytvořeny stovky, jsou rozděleny podle věku dítěte a jeho čtecí úrovně. Čtecí balíčky byly původně vytvořeny pro děti raného věku, později byly vytvořeny sady také pro děti staršího věku. Společné čtení trvá 20 týdnů (jde o 20 týdenních setkání, 20 různých knížek). Projekt Společné čtení původně vypadal tak, že se rodiny setkávaly v sobotu. Byla pro ně připravena powerpointová prezentace, na které neslyšící ukazoval příběh v ASL. Tlumočníci tlumočili do mluveného jazyka. Rodiče se tak nejprve naučili příběh a poté ho vyprávěli svým dětem.

Spolupráce rodiny a rané péče je ukončena v době nástupu dítěte do mateřské školy. Poradci rané péče doprovází rodinu při přechodu dítěte ze své péče do mateřské školy. Hlavním cílem je, aby přesun dítěte do mateřské školy byl plynulý a aby rodina byla stále v ochranné atmosféře. Rodinný poradce poskytne rodině kontakty na všechny mateřské školy v daném regionu. Pokud dítě nastupuje do běžné mateřské školy, rodinný poradce poskytne potřebné informace a podporu pracovníkům dané mateřské školy. Učitelé v mateřských školách poznají ty děti, které si prošly programem Společné čtení, jelikož si oproti ostatním dětem hned čtou knížky a přečtené příběhy vypráví svým spolužákům.

Služby ve spolupráci s jinými organizacemi:

- Rodičovská organizace Hands and voices (Ruce a hlasy). Tato organizace vydává své noviny, obhajuje práva neslyšících dětí a rodinám poskytuje bezplatná poradenství. Organizace má vyškolené poradce, kteří jsou sami rodiči. Ti dochází do rodin, což je pro rodiče velikým přínosem.
- Organizace neslyšících poskytující službu s názvem Neslyšící či nedoslýchavý vzor má neslyšící či nedoslýchavé vyškolené dospělé zaměstnance, kteří dochází do rodin a vypráví o svých životních zkušenostech, jazyce, komunikačních metodách a školách.
- Mateřská škola v rámci školy pro neslyšící a nevidomé v Coloradu Springs pořádá setkání rodičů s dětmi ve věku 0 až 5 let. Zde se setkávají rodiny ve službách rané péče s rodinami, jejichž děti již dochází do mateřské školy, a předávají si své zkušenosti.